

Ko e hā 'e lava ke fai 'e he ngaahi pisinisí ke tokoni?

Social Cohesion Guide for Businesses

Kau 'i he pisinisí

'Oku tokoni 'a e ngaahi pisinisí ke langa 'a e social cohesion (fehokotaki fakasōsialé), tokoni ke ongo'i 'e he kakai 'oku nau kau atu, ongo'i 'oku fakakau kinautolu, hoko pē ko kinautolu pea kau atu ki he sōsaietí. 'Oku fa'u 'e he ngaahi pisinisí ha 'ulungaanga fakangāue 'oku fakakau mai 'o fakafou 'i he ngaahi founa fakahoko ngāue ki he ma'u ngāué. 'Oku nau fakaivia 'a e kakaí ke nau kau kakato ange ki honau ngaahi komiunitíi mo e sōsaietí 'aki hono totongi ha vāhenga ki he'enau kau ngāué pea tokoníi ai 'a e feinga ko ia ke "feau 'a e ngaahi fiema'ú". 'Oku 'i ai ha fakamo'oni ki he 'i ai ko ia 'o ha ngaahi lelei faka'ekonomika 'o e kehekehé mo e fakakau maí hangē ko e lahi ange 'a e 'ilo fo'ou 'i he ngāue'angá.

'Oku tau kehekehe kotoa ka 'oku tau fie lalaka fakataha, fakafiefia'i 'a hotau faikehekehé mo faka'apa'apa'i 'a e ni'ihí kehé 'i he taimi 'oku 'ikai ke tau tui tatau aí. 'Oku mahu'inga 'eni koe'uhí he 'oku 'ikai ongo'i 'e he tokotaha kotoa 'e lava ke nau hoko ko kinautolu pē pe falala 'e ongona honau le'ó.

'Oku fakautuutu 'a e kehekehe hotau fonuá mo hono tauhi ko ia 'e he etau ngaahi pisinisí 'a e ngaahi komiunitíi tokolahi 'oku kehekehe. 'Oku fiema'u ke tau kumi ha ngaahi founa ke tau fefakafanongo'aki ai mo fanongo ai ki he tokotaha takitaha. 'Oku tau fiema'u 'a e tukupā ke mahino mo tau tali 'a 'etau fefaikehekehe'aki mo hotau ngaahi mālohinga takitaha pea ngāue'i 'a e me'a 'okú ne fakatahataha'i kitautolú mo e me'a 'okú ne uki ke tau toe vāofi lelei angé.

Fekoekoe'i mo fevāofi'aki 'oku fōtunga fēfē

'I ha sōsaieti 'oku feohi lelei ai 'a e kakaí, 'oku tau fe'ilongaki, 'ilo'i hotau ngaahi kaungā'apí, ongo'i 'oku fakakau kinautolu 'i hotau ngāue'angá, 'oku ongo'i 'e he'etau fānaú 'enau hoko ko ha konga kinautolu 'o hotau komiunitií pea 'oku tau 'ilo 'a e feitu'u ke ma'u mei ai ha tokoni 'i he taimi 'oku tau fiema'u aí. 'Oku tau ongo'i 'oku tau lava 'o talanoa ki he kakai 'oku 'ikai ke tau fa'a talanoa mo kinautolu, lea hake 'i he taimi 'oku tau fanongo ai ki he kakai 'oku nau lea 'aki ha ngaahi me'a filifili mānako, mo ongo'i tau'atāina ke tau vahevahe atu ko hai kitautolu, feitu'u 'oku tau ha'u mei aí, mo e founga 'oku tau fai 'aki ai ha ngaahi me'a. 'I ha hoko 'a ha faingata'a 'oku 'ikai ke tau lí'aki ha taha – 'oku fakakau 'a e taha kotoa pē.

Ke fakautuutu 'a e fekoekoe'i – ko e hā 'a e me'a te ke lava 'o fakahokó

Ko ia ai, ko e hā 'a e me'a te tau lava 'o fakahoko 'i he ngaahi pisinisí ke tokoni'i 'a e kau ngāué, kau kasitomaá mo e kau fakataú ke nau kau atu, tali 'a e kehekehé, kau ki ai, falala ki he ni'ihiki kehé mo ongo'i 'oku fakafekau'aki mo faka'apa'apa'i kinautolu?

Fekoekoe'i, fefalala'aki

- fakakaukau ki he founga ke ma'u ngofua ange ai 'a e ngaahi ngāué 'e he ngaahi kulupu 'oku kehekehé.
  - tu'uaki 'a e ngaahi ngāué 'i he ngaahi netiueka fakakomiunitií, kautahá, ngaahi letioó, podcasts, mītia fakasōsialé, ngaahi nusipepa mo e ngaahi sēnolo televīsone kehekehe ma'á ha kakai pau

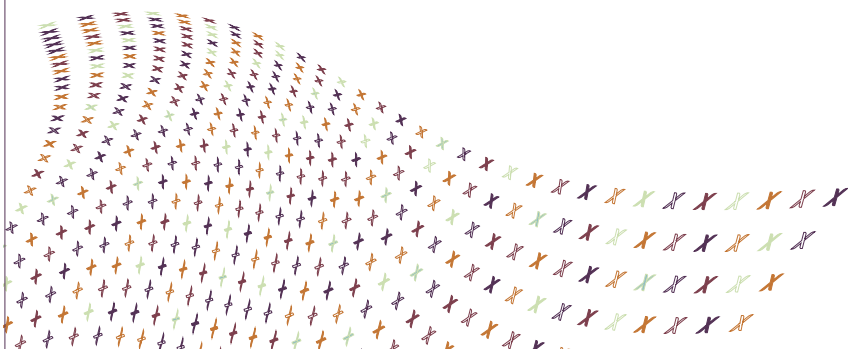
- fakakaukau'i 'a e tu'unga faingofua 'a hono ma'u atu 'o e ngaahi sēvesi mo e koloa 'okú ke 'oatú.
  - kapau 'oku fakahoko ho'o pisinisi 'i he 'Initanetí, 'oku lava nai ke ma'u ia 'e he ni'hi 'oku 'ikai ke sai pe faingata'a'ia 'enau sio? Kapau 'oku 'i ai ha falekoloa ke 'ahia 'e he kakaí pe 'ōfisi, 'oku lava nai ke hū ki ai 'a e kakai 'oku palopalema 'enau fe'alu'aki?

Tali 'o e kehekehé, ongo'i 'oku faka'apa'apa'i

- fakamahu'inga'i 'a e tu'unga kehekehe 'o e kau ngāué pea fa'u ha ngaahi polokalama ke poupou'i 'a e tu'unga kehekehé.
  - fakatokanga'i 'a e ngaahi kātōanga mo e ngaahi me'a 'oku mahu'inga ki he kau ngāué, faka'ai'ai kinautolu ke 'omi mo honau lotó kotoa ki he ngāué, pea 'oange ha ngaahi faingamālie kiate kinautolu ke nau kau atu 'i hono fokotu'utu'u 'o e sēvesi mo e ngaahi koloá
- tokoni'i 'a e kau ngāué ke nau fe'ilongaki mo maheni (whakawhanaungatanga).
  - tuku mavahe ha taimi 'i he 'ahó pe uiké ke mou fakatahataha mai ai ko ha timi pe kaungā ngāue ke mou fakamaheni ai. 'E lava ke hoko 'eni ko ha tī pongipongi pe ho'atā, pe ko ha kongā 'o ha 'aho ke mou mavahe ai ki ha feitu'u kehe
- faka'ai'ai 'a e founa fakahoko ngāue lelei tahá 'aki hano foaki 'o ha ngaahi pale fakata'u ki he pisinisi lelei tahá, 'a ia 'oku fakamahu'inga'i ai 'a e ngaahi tokoni makatu'unga 'i he kehekehé, pea fakafiefia'i ai mo e ngaahi ngaue'anga 'oku nau fakakau maí.

Ongo'i 'oku fehokotaki

- fekumi mo faka'ai'ai 'a e fetalanoa'aki mo e komiunitií te nau ala lava 'o vahevahe mai ha ngaahi fakakaukau kehekehe ke fakatupulaki ai 'a e femahino'aki.

- faka'aonga'i ha ngaahi kulupu kumi fakakaukau (focus group) ke 'ahi'ahi'i ai ha ngaahi koloa mo e sēvesi fo'ou pea kumi ha ngaahi kulupu kumi fakakaukau me'i ha ngaahi komiuniti kehekehe pea 'oku 'i ai hanau fetaulaki'anga.

Kau ai

- fakaloloto'i 'a e fengāue'aki mo e ngaahi netiueka 'a e kau ngāue mo e ngaahi 'iunioni
- fakapapau'i 'oku 'ilo'i 'e he kau ngāue kotoa 'enau ngaahi totonu:
  - 'Oatu ha fakamatala fekau'aki mo e ngaahi totonu fakangāue 'i he ngaahi tohi fakahinohino ki he kamata 'a e ngāue, ngaahi fakataha'anga fakalotofale 'a e kau ngāue mo e ngaahi founa fetu'utaki fakalotofale (intranets).
- tokoni'i 'a e kau ngāue ke nau kau 'i he ngaahi me'a fakafonuá, komiuniti, fakapule'anga mo e fakafamili.
  - faka'ai'ai pe fakafiefia'i 'a e ngaahi fatongia fakafonuá, fakakomiuniti pe fakapule'anga 'i he 'ofisi. 'E lava ke fakahoko 'eni 'o fakafou 'i he ngaahi polokalama ti pongipongi pe ho'ata.
  - Poupou'i e kau ngāue ke faka'aonga'i ha taimi malolō me'i he ngāue ke nau o ai ki ha ngaahi me'a fakafamili mo ha ngaahi katoanga fakafonua pe fakakomiuniti
- faka'ai'ai 'a hono fakangāue'i 'o e kakai toki hiki fo'ou mai 'i he ngaahi pisinisi – tokoni'i 'aki 'a hono fa'u 'o e CV, ngaahi potō'i ki he 'initaviu, taukei mo ha ngāue NZ 'oku mahu'ingamalie 'oku muiaki'aki ha fale'i
- faka'ai'ai 'a hono fakangāue'i 'o e to'utupu 'i he ngaahi pisinisi – tokoni'i 'aki 'a hono fa'u 'o e CV, ngaahi potō'i ki he 'initaviu, ako ngāue 'oku kaunga ki ai, faingamalie ke ma'u ai ha laiseni faka'uli mo ha ngāue 'oku mahu'ingamalie 'oku muiaki'aki ha fale'i
- faka'ai'ai 'a hono fakangāue'i 'o e kakai 'oku faingata'a'ia fakaesino 'i he ngaahi pisinisi – tokoni'i 'aki 'a hono fa'u 'o e CV, ngaahi potō'i ki he 'initaviu, mo e ngāue oku mahu'ingamalie 'oku muiaki'aki ha fale'i
- fakahoko ha polokalama hangē ko e Chamber Drive – 'a ia 'oku ne poupou'i ha kakai 'e toko 5000 ke ma'u 'enau laiseni faka'uli. 'Oku liunga 7 'a e faingamalie 'a ha taha 'oku 'i ai ha'ane laiseni ke ma'u ha'ane ngāue

- fakahoko 'a e ngaahi polokalama fale'i fakapisinisi ke pou pou'i 'aki 'a e kakai 'oku faka'au ke tokolahi ange pea nau fie kamata ha'anau ngaahi pisinisi.
- 'oatu ha ngaahi makatu'unga totongi ma'ama'a pe ta'etotongi ki he kau pisinisi ke tu'uaki ai 'enau ngaahi faingamālie fakangāuē ki he ngaahi pisinisi kehē mo 'enau ngaahi netiueka ki he mītia fakasōsialé
- tukuatu ha ngaahi fakataha'anga a'u tonu, 'i he 'Initanetī mo e ngaahi me'a 'oku fakahoko mo e polokalama 'oku faingofua 'a e kau atu ki ai ke kau atu mo netiueka ai 'a e ngaahi pisinisi 'iate kinautolu mo honau ngaahi komiuniti.

